

M. MAERTEN: *Ik moet nu gaan. Een triptiek: ziekte, euthanasie, rouw.* – 124 blz., Antwerpen-Apeldoorn: Cyclus, 2019, € 16,90 (ISBN 978-90-8575-073-4).

In dit boek maakt een moeder, de auteur, haar lezers deelgenoot van de wijze waarop zij het ziekteproces van haar zoon, zijn levenseinde en de moeilijke periode na zijn overlijden ervaart. Het verhaal leest als een persoonlijk en erg kwetsbaar ooggetuigenverslag. Als lezer wordt men intens betrokken in de relaties tussen de verschillende personages. Die relaties blijken niet altijd even evident te zijn. De centrale relatie, die

tussen moeder en zoon, is er een van voortdurend voorzichtig zoeken naar een zorgende nabijheid met respect voor elkaars autonomie. Het is rauw, maar ook bewonderenswaardig hoe de moeder haar zoon volgt en respecteert in zijn erg principiële levensovertuiging. In de proloog verwoordt Pieter, de zoon, het als volgt: „*In geen enkele maatschappij is er plaats voor dromers, dichters en kunstenaars... Waar de mens naar moet streven, is een wereld van vrijheid, waar geld van geen belang is*”. Hij leeft in armoede en zal uiteindelijk sterven op een matras in een zolderkamer ergens in Brussel, haast zonder enige sanitaire voorziening. Gedurende het ganse verhaal zoekt de moeder naar een plaats voor zichzelf. De eenzaamheid die ze daarbij ervaart, is pakkend: „*Mijn stem werd niet gehoord in het verhaal waarin ik als mama een rol toebedeeld kreeg die ik eigenlijk liever niet had willen spelen...*” (p. 37).

Zoals de titel aangeeft, leest het boek als een drieluik. In het eerste luik staat de beleving van het ziekteproces

door de moeder centraal. Die beleving wordt voornamelijk gekleurd door de snelle evolutie van het ziekteproces en het nakende afscheid, maar is tegelijkertijd vaak ook heel praktisch van aard (administratie ziekenfonds, werkgever, organisatie medische zorgen, enz.). In het tweede luik vertelt de moeder op serene wijze over de uitvoering van de euthanasievraag van haar zoon. Het is moeilijk voor haar om te aanvaarden dat ze deze euthanasie gefaciliteerd heeft. Toch vindt ze ook rust wanneer ze worstelt met schuldgevoelens: „*dat jij, mijn zoon, niets te zeggen had over je geboorte, wil niet zeggen dat ik als moeder niet verplicht ben om je bij te staan in je keuze om het leven te verlaten*” (p. 102). In het derde en laatste luik krijgt de lezer een inkijk in het verwerkingsproces en de rouwarbeid die de moeder verricht. Ze omschrijft haar eigen rouwproces als een zeer persoonlijke ervaring: „*Het blijft letterlijk en figuurlijk een eenzame weg*” (p. 108).

Voor de zorgverlener biedt dit verhaal een unieke inkijk in wat er gebeurt na dat „slechtnieuwsgesprek” met de patient. Het valt op dat er in het hele proces bitter weinig tijd was om bezig te zijn met de dieperliggende zinvragen door de vele praktische bekommernissen en de snelle evolutie van de ziekte. Misschien leest het boek wel als een antwoord op enkele van die vragen die toen erg leefden? De moeder leert de lezer uiteindelijk een belangrijke grondhouding, die ik als „spirituele zorgverlener” zou typeren als een spirituele grondhouding. Op geen enkel moment in het proces legt ze haar zoon haar eigen inzichten op. Ze volgt hem in wat hij belangrijk vindt, in wat er voor hem toe doet in die laatste dagen. Dat proces ondersteunt ze door schroomvol zoekend nabij te zijn.

M. Steegen
Pastorale dienst
UZ Leuven